

Att driva förändring i urban trafikpolitik

Reflektioner från införandet av trängselskatt i Stockholm

MISTRA-SAMS workshop 31/3 2017

Karolina Isaksson

Den svåra frågan om urban mobilitet

Tidigt 2000-tal:

- Decennier av tilltagande trafik och trängsel
- Tidigare försök att lösa problemen hade alltid stupat pga politisk oenighet
- Avgifter hade visat sig särskilt svårhanterliga för politiken

AVGIFTER MED EN BÄTTRE MILJÖ PÅ KÖPET

När vi väljer att åka på Ringen eller Yttre Tvärleden betalar vi för att komma snabbare och säkrare till våra resmål, var de än ligger i regionen. På köpet får vi allihop en bättre miljö.

- Hur kom det sig att trängselskatt kunde införas nu?

Valresultatet 2002: ett möjlighetsfönster öppnas

- Ett jämnt valresultat, mp vågmästare på tre nivåer
- Trängselavgifter blev mp:s krav för att stödja Göran Perssons minoritetsregering
- s i stadshuset ”tvingades” acceptera den nationella uppgörelsen

”Ett flerårigt fullskaligt försök med trängselavgifter införs i Stockholms innerstad”

(ur Hundratjugoen punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige 1 oktober 2002)

En process kantad av svårigheter – och intressanta vändningar

- Ett sviket vallöfte
- Juridiska oklarheter
- Många aktörer behövde engageras
- En komplicerad upphandlingsprocess
- Koordineringsproblem
- En pressad tidplan
- Stort motstånd från många håll
- Osv...

1) Svekdebatt och stort motstånd

Politik

Billström anklagas för svek

PUBLICERAD 2002-10-02

Stockholms blivande finansborgarråd Annika Billström (s) riskerar nu att anklagas för att svika vallöftet om att inte införa några trängselavgifter. Enligt uppgift till DN har hon deltagit i regeringens uppgörelse med miljöpartiet.

”den här frågan är ju så konstig så man kan ju inte folkomrösta innan, för man vet inte vad man folkomröstar om. /.../ Det här måste var och en få se och uppleva själv – är det bra, är det dåligt, går det att förbättra...? Jag övertygades om att folkomröstningen ska vi genomföra efter /försöket/”

Annika Billström april-07

2) Trögheter i stadens förvaltning

”Gatu- och fastighetskontoret är en stat i staden /.../och då tänkte jag: aldrig – då blir det inget gjort, så vi bildar ett miljöavgiftskansli /.../

V och MP vill ha personer anställda som de är trygga med /.../ Jag tillsatte chefen Gunnar Söderholm som också var biträdande stadsdirektör, jag krävde att få en egen medarbetare som till 100 % skulle jobba bara med den här frågan.”

Annika Billström april -07

3) Insikt om kommunikationens betydelse

| STHLM

Var fjärde bil försvann vid stadens infarter

PUBLICERAD 2006-01-10

Biltrafiken minskade med 25 procent vid avgiftsstationerna när försöket med trängselskatter gick in på sin första riktiga vardag. Essingeleden flöt bra utan längre köer och kollektivtrafiken fungerade väl.

“Det håller inte att hålla på med ett försök i ett år och *sen* säga ”så här gick det”. Första dagen kommer journalisterna att köra omkring i sina bilar – vill vi ha en medial bild så har vi sex timmar på oss. /.../ Succé eller misslyckande så skulle folk få veta vad som egentligen hände.”

Ordf. för utvärderingsgruppen jan -07

4) Folkomröstning och valresultat 2006

Riskabelt – men nödvändigt

- Resultatet i den lokala folkomröstningen

JA: 51,3 %

NEJ: 45,5 %

- Samtidigt: Alliansen segrar i det allmänna valet

Alliansen: Ja till trängselskatt

Den tillträdande borgerliga alliansregeringen öppnar för att tillfälligt återinföra trängselskatter i Stockholm.

Viktiga faktorer i händelseutvecklingen

Många saker spelade in – men några framstår som särskilt viktiga

- Enighet om problemet
- Tillgång på kunskap/expertis

- Enskilda politikers agerande
- Nödvändiga institutionella arrangemang skapades efter hand
- Strategisk navigering, risktagande och slump

- Trängselskatten fungerade för tillräckligt många
- Folkomröstningen = formell demokratisk legitimitet skapades i efterhand
- Flera av de mest inbitna motståndarna ändrade sig

Reflektioner utifrån multi-level perspective

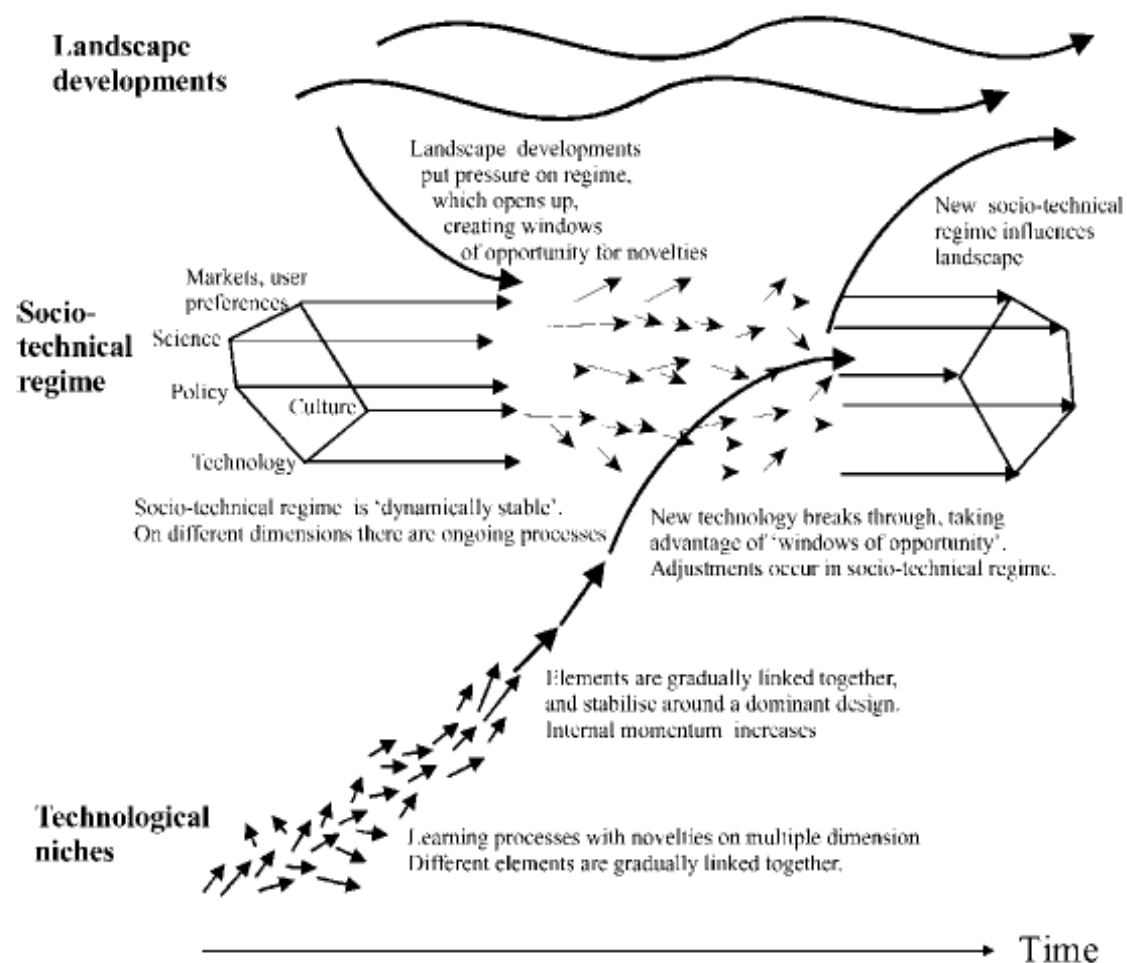

Figure 4. A dynamic multi-level perspective on transitions. Source: Geels (Ref. 20, p. 87)

Transition = komplexa processer där olika dimensioner samspelar

Landscape-dimensionen = enigheten om att något behövde göras

Trängselskatten = en "niche" – ett experimentellt projekt...

...som "plockas upp av" en regim och började förändra regimen och landskapet

Tack!